

Retsvidenskabsteori – begreber

Videnskabsteori beskrives som en filosofisk disciplin, der studerer videnskabernes metoder, sandhedskriterier og forudsætninger.

Videnskab går ud på at skabe viden.

3 centrale videnskabsfilosofiske begreber:

- Ontologi (Læren om verden – De antagelser, vi har om verden)
 - Pragmatisme
 - Realisme
 - Hermeneutik
 - Konstruktivisme
- Epistemologi (Læren om viden, erkendelsesteori – De antagelser, vi har om, hvordan viden er mulig)
 - Empirisme
 - Rationalisme
- Metodologi (De teknikker, vi bruger til indsamling af viden – hænger sammen med de ontologiske og epistemologiske antagelser)
 - Empirismens metodeideal (materialistisk ontologi)
 - Den hypotetisk – deduktive metode
 - Intersubjektiv prøvbarhed
 - Eliminering af irrelevante effekter og fejlkilder

Videnskabsteoretiske positioner kan beskrives ud fra følgende hovedretninger:

- Objektivisme
- Konstruktivisme
- Subjektivisme

Slutningsformer:

- Deduktion
- Induktion
- Reliabilitet
- Validitet
- Abduktion

Hvilke kriterier skal lægges til grund for at anse noget for sandt?

- Korrespondens (overensstemmelse med virkeligheden)
- Kohærens (logisk sammenhæng (ingen modsigelser))
- Pragmatisme (det virker – anvendeligt, praktisk, fungerende)

Falsifikationsteori: Går ud på, at en hypotese aldrig kan erkendes som sand, fordi det ikke er muligt at verificere den. Derimod kan en tese påvise at være falsk.

Forforståelse: Den forståelse vi har, allerede inden vi går i gang med at analysere noget. En forståelse som giver os nogle forventninger, der er medbestemmende for, hvilke spørgsmål vi stiller i vores analyse.

Funktionalismen: Det prøver at forstå menneskesindet og samfundet som helheder → dvs. Totalitet, med en tendens til selvbevarelse.

- Elementer i det sociale liv såsom vaner, normer, sociale institutioner og trosforestillinger skal forstås ud fra de opgaver, funktioner, de varetager for helheden.

Funktionel forklaring: omhandler ændringer af en funktion (inden for en helhed). Dette indgår i systemteorien. Et system er en helhed, der består af indbyrdes relaterede dele organiseret efter bestemte principper.

Fænomenologi: Det er læren om det, som viser sig for bevidstheden. Grundlæggende mål er, at studere menneskelige erfaring i den fysiske virkelighed. Bevidstheden og de genstande, der optræder i ens oplevelser af den fysiske virkelighed, må med altså studeres fordomsfrit i bestræbelsen på at beskrive og bestemme deres oprindelse.

H

Hermeneutik: Læren om, hvordan tekster eller andre meningsfulde enheder forstås. Hermeneutikken tager udgangspunkt i princippet om, at udlægningen og forståelsen af en tekst altid sker inden for en cirkelstruktur, hvor de enkelte dele må forstås ud fra helheden, mens helheden omvendt må forstås ud fra delene.

- En antologi om forståelse.

Hermeneutiske cirkel: indebærer, at en tekst må forstås ud fra de enkelte ord, som igen må forstås ud fra de sætninger, de indgår i. Sætningerne må forstås ud fra de større meninger, de er dele af, og disse meninger må igen forstås som dele af teksten som helhed.

Historismen: hvor en naturforsker søger at forklare begivenheder ved at finde lovmæssigheder, forsøger en historieforsker at få indsigt i hændelsesforløb ved at forstå de handlinger, der frembragte begivenhederne. Vil man forstå mennesker og deres institutioner, må man udforske deres oprindelse og udvikling; dermed bliver studiet af fortiden en nøgle til forståelse af nutiden og de muligheder, der vil være i fremtiden.

- Overvejelser om de praktiske konsekvenser, der følger af teorien, og summen af disse konsekvenser er selve teoriens mening. Teorien er sand, hvis den er hensigtsmæssig og den virker i praksis.

Pragmatismens metodeidealer omfatter historismens, men inddrager yderligere analyse af mål, værdier og konsekvenser.

R

Rationalisme: Den bygger på en opfattelse af, at det er den medfødte menneskelige forstand og fornuft, der er det dominerende i tilværelsen. Ingenting sker tilfældigt. Alt har en rationel – en fornuftig – forklaring. Rationalismens tro på fornuften og fremtiden indeholder også en tro på, at mennesket har nogle medførte rettigheder – inspireret af humanismen, bl.a. friheden, ejendomsretten og ytringsfriheden

Fx Man anfægter dog ikke, at Gud har skabt verden og naturlovene, men han blander sig ikke i, hvad der sker i verden.

- A priori: al erkendelsen er a priori inden for rationalismen, da den menneskelige fornuft er i besiddelse af de principper der gælder for virkeligheden.
- Den rene tækning

Realisme: Inden for videnskabsteorien, taler man om realisme vedr. Teorier og realisme vedr. Naturlove. At være realist på dette område indebærer at man anser at teorierne beskriver hvordan verden faktisk er, i modsætning til fx instrumentalisterne som anser at videnskabelige teorier blot er en slags instrument med hjælp af hvilke vi kan lave forudsætninger og hvor teorier ikke modsvares af faktiske forhold i verden.

Inden for retsfilosofi, skelner man mellem den positive ret, som er et samfunds faktiske gældende retsregler: Kun denne positive ret er virkelig. Heroverfor står naturrettens forestilling om en ideel og retfærdig ret.

- Virkelighedstro

3 af realismens opfattelser og retninger:

- Den naive realisme – der lægger til grund, at det, sanserne fortæller os, er sandt
- Den kritiske realisme – der lægger til grund, at sanserne giver os en form for repræsentation af virkeligheden
- Den repræsentative realisme – der lægger til grund, at sansningen er en subjektiv repræsentation, der ikke kan give os sikker viden.

Relativisme: Alt er relativt. Ingen sandheder, værdier eller normer der har absolut gyldighed uafhængigt af personen, tid og sted. Alt viden bliver altså ikke lige gyldig, det er ifølge relativismen umuligt at finde et udgangspunkt for at finde noget viden der er mere gyldigt end andet.